

Research Article

doi: [10.71633/jshsp.2025.1032485](https://doi.org/10.71633/jshsp.2025.1032485)

Analysis of the Effect of Environmentalist Behaviors on Individual-Social Well-Being through the Mediation of Place Attachment in Sorkhab Neighborhood of Tabriz

Ali Zeynali Azim^{1*}, Bahram Mohammadian², Mahdi Pourakbar³, Pooya Gholizadeh⁴, Lida Akhlaghi⁵

1. Assistant Professor, Department of Architecture & Urban Planning, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran; Post-doctoral Student of Urban Design, Education Teacher, Shahid Rajaei, Tehran

2. Department of Architecture, Jolfa International Branch, Islamic Azad University, Jolfa, Iran

3. Ph.D Student of Urban Planning, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

4. Ph.D Student of Urban Planning, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

5. Ph.D Student of Research-Oriented Architecture, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

* Corresponding author: Email: al.zeynaly@gmail.com

Receive Date: 04 August 2023

Accept Date: 30 October 2023

ABSTRACT

Introduction: Environmental problems and challenges are one of the major concerns of today's society. Most of these challenges are caused by human behavior, which can be overcome by changing their attitude and behavior and making them aware of the consequences of these problems. Some of the most important environmental behaviors have many personal, social, and environmental benefits, and improving them affects attachment to a place. Involvement in environmental behaviors makes residents to do something good for themselves, for their community, and for the place they live in, and this type of behavior increases their level of well-being and attachment to their place give.

Research Aim: The aim of this study is to determine the effect of environmentalist behaviors on individual-social well-being through the mediation of place attachment in the Sorkhab neighborhood of Tabriz.

Methodology: The current research method is descriptive-analytical. The statistical population of the research is the residents of Sorkhab neighborhood, which was 373 people based on Cochran's formula. Structural equation method with Amos and Spss software was used for data analysis.

Studied Area: The geographical scope of this research is Sorkhab neighborhood of Tabriz city.

Results: Structural equation analysis indicated a direct positive effect of environmentalist behavior on individual-social well-being and also attachment to place. Attachment to the place was to some extent the relationship between environmentalist behaviors and individual-social well-being. This research is significant and important in that it provides new data on how pro-environmental behaviors increase individual and social well-being by potentially ensuring long-term benefits.

Conclusion: As a result of this research, it was shown that stimulating, arousing and recommending this type of behavior is important.

KEYWORDS: Environmentalist Behaviors, Individual- Social Well-Being, Place Attachment, Tabriz City

فصلنامه علمی مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی
دوره ۱۹، شماره ۴ (پیاپی ۶۹)، زمستان ۱۴۰۳
شاپای چاپی ۰۵۹۶۸-۲۵۳۵ شاپای الکترونیکی ۰۵۹۵۸-۲۵۳۸
<http://jshsp.iaurasht.ac.ir>
صص. ۱۶۰-۱۴۷

doi:10.71633/jshsp.2025.1032485

مقاله پژوهشی

تحلیل اثر رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه بر بهزیستی فردی - اجتماعی با میانجی‌گری دلبستگی به مکان در محله سرخاب تبریز

علی زینالی عظیم^{۱*}، بهرام محمدیان^۲، مهدی پوراکیبر^۳، پویا قلی‌زاده^۴ و لیدا اخلاقی^۵

۱. استادیار گروه معماری و شهرسازی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران؛ دانشجوی فوق‌دکتری طراحی شهری، تربیت دبیر شهید رجایی تهران
 ۲. گروه معماری واحد بین‌المللی جلفا، دانشگاه آزاد اسلامی، جلفا، ایران
 ۳. دانشجوی دکتری شهرسازی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران
 ۴. دانشجوی دکتری شهرسازی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران
 ۵. دانشجوی دکتری معماری پژوهش‌محور، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران
- * نویسنده مسئول: Email: al.zeynaly@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳ مرداد ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۰۸ آبان ۱۴۰۲

چکیده

مقدمه: مشکلات و چالش‌های محیط‌زیستی از نگرانی‌های عمده جامعه امروزی است. بیشتر این چالش‌ها ناشی از رفتار انسان‌ها است که می‌توان از طریق تغییر در نگرش و رفتار ایشان و آگاهی بخشیدن از پیامدهای این مشکلات بر آن‌ها فائق آمد. برخی از مهمترین رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه دارای مزایای شخصی، اجتماعی و محیط‌زیستی فراوانی هستند که بهبود این‌ها خود بر دلبستگی به مکان تأثیر می‌گذارد. دخیل شدن در رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه ساکنان را به انجام کاری خوب برای خودشان، برای اجتماعشان، و برای مکانی که در آن زندگی می‌کنند و می‌دارد، و این نوع رفتار سطح بهزیستی و دلبستگی به مکان آنها را افزایش می‌دهد.

هدف: هدف این پژوهش تعیین اثر رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه بر بهزیستی فردی - اجتماعی با میانجی‌گری دلبستگی به مکان در محله سرخاب تبریز است.

روش‌شناسی تحقیق: روش تحقیق حاضر توصیفی - تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق ساکنان محله سرخاب است که براساس فرمول کوکران ۳۷۳ نفر بدست آمد. برای تحلیل داده‌ها از روش معادلات ساختاری با نرم‌افزار Amos و SPSS استفاده گردید.

قلمرو جغرافیایی تحقیق: قلمرو جغرافیایی این پژوهش، محله سرخاب شهر تبریز می‌باشد.

یافته‌ها: تحلیل‌های معادله ساختاری حاکی از یک تأثیر مثبت مستقیم رفتار محیط‌زیست‌گرایانه بر بهزیستی فردی - اجتماعی و همین‌طور دلبستگی به مکان بود. دلبستگی به مکان تا حدی واسط ارتباط بین رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه و بهزیستی فردی - اجتماعی بود. این تحقیق از این لحاظ که داده‌های جدیدی درباره اینکه رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه چطور بهزیستی فردی و اجتماعی را با تضمین بالقوه مزایای بلند مدت افزایش می‌دهند قابل توجه و مهم است.

نتایج: در نتیجه این تحقیق نشان داد که تحریک، برانگیختن و توصیه این نوع رفتارها اهمیت دارد.

کلیدواژه‌ها: رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه، بهزیستی فردی - اجتماعی، دلبستگی به مکان، شهر تبریز

مقدمه

بررسی روابط بین افراد در ارتباط با محیط اکولوژیکی آنها بر اساس رفتارهایی که انجام می‌دهند، بسیار مهم است. همه افراد در طول عمر خود می‌توانند در نگهداری و محافظت از محیط زیست از طریق رفتارهای سازگار با محیط‌زیست و مسئولیت‌پذیرانه سهیم باشند (Capstick et al, 2022). در واقع، ساکنان محلات توجه خاصی به محیط‌زیست به عنوان بعدی که ممکن است تأثیر منفی بر بهزیستی خودشان، بهزیستی فیزیکی و روانی، و رشد فردی و بین فردی آنها بگذارد، دارند (Binder et al, 2020). مطالعات مختلفی نشان داده‌اند که رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه ارتباط مثبتی با بهزیستی ذهنی افراد دارد. اخیراً تأثیرات مثبت رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه بر زندگی افراد و در نتیجه بر سطح بهزیستی آنها توسط اندیشمندان مختلف مورد توجه قرار گرفته است (Welsch et al., 2021). با تأکید بر این حقیقت که رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه می‌تواند دلبستگی به مکان شدیدی را به وجود آورد. بنابراین در اثر آن می‌تواند کیفیت زندگی فرد را هم ارتقا دهد (Song & Soopramanien, 2019).

ترویج رفتارهای سالم و مشارکت در فعالیت‌های مربوط به حفاظت از محیط‌زیست مزایای مهمی برای افراد دارد. آلودگی، هزینه‌های زیاد انرژی، و سوخت‌های بی‌رویه فسیلی تأثیر قابل توجهی بر محیط‌زیست با پیامدهایی منفی بر بهزیستی دارد (تقوی و همکاران، ۱۴۰۲). وقتی یک رفتار مثبت در یک محیط و مکان در نظر گرفته می‌شود، تأثیرات مثبت آن، تمایل به تکرار همان رفتار را در طول زمان تقویت می‌کند. این امر افراد را به حفظ رفتارهایی و می‌دارد که در بلند مدت حالتی از تعلق و وابستگی به مکان را در فرد ایجاد می‌کند، که در نتیجه باعث بهبود بهزیستی در افراد می‌شود (Bartolo et al., 2023).

بر اساس چنین مقدماتی، تحقیق حاضر به دنبال تحلیل تأثیرات رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه بر بهزیستی فردی و اجتماعی ساکنان محله سرخاب از طریق نقش میانجی دلبستگی به مکان می‌باشد. ارزش این مدل به واسطه فرصتی که در اختیار جامعه و همه محیط‌های آموزشی برای طراحی و ترویج برنامه‌های مداخله‌ای بر اساس انتشار و کسب دانش درباره اهمیت انجام رفتارهای طرفدار محیط‌زیست قرار می‌دهد، آشکار می‌شود، به طوری که تغییرات اجتماعی که احتمالاً بهزیستی فردی و اجتماعی را بهبود می‌بخشد به وجود بیایند. ترویج رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه در میان ساکنان محلات می‌تواند تأثیر مستقیم مثبتی بر بهزیستی آنها داشته باشد و می‌تواند بر دلبستگی آنها به مکان نیز تأثیر مثبتی بگذارد، چون دلبستگی به مکان در بهزیستی آنها نقش بنیادی دارد (این دلبستگی به مکان، لذت و راحتی، به افراد کمک می‌کند که درباره خود و دیگران احساس خوبی داشته باشند) و از طریق اعمالی که در مکان و به خاطر خود مکان انجام می‌شود نیز تکامل می‌یابد. حافظه مکانی بعد دیگری است که وابستگی افراد به مکان را از طریق تجربیات شخصی منعکس می‌کند. این امر ممکن است برای ساکنان شهر که نگرش‌های اجتماعی یا ضد اجتماعی‌ای را در رابطه با تغییر مکان خود که در نتیجه تأثیرات اجتماعی درک کرده‌اند بسیار کاربردی باشد. تعدادی از مطالعات شواهد تجربی را برای روابط بین ابعاد دلبستگی به مکان، رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه، رفاه و کیفیت پیامدهای زندگی ارائه کرده‌اند که به حمایت از مکان و اهداف اجتماعی گسترده‌تر کمک می‌کند.

هدفی و صرافی نیک (۱۴۰۱)، مطالعه ارتباط ادراک محیطی و دلبستگی به مکان و اثر آن‌ها بر رفتارهای حامی محیط زیست، یافته‌های پژوهش آنها نشان داد پاسخ‌گویان ادراک متوسطی از کیفیت محیطی مجموعه دارند اما وضعیت دلبستگی آن‌ها به مکان و رفتارهای حامی محیط زیست در آن‌ها مطلوب بوده است. نتایج حاصل از تحلیل عاملی تاییدی نشان داد ابعاد تعیین شده برای هر سه متغیر دارای اعتبار بوده و از این جهت این سازه‌ها ترکیبی از ابعاد مذکور می‌باشد. همچنین نتایج بخش ساختاری مدل‌سازی معادلات ساختاری نشان داد بین متغیرهای ادراک محیطی و دلبستگی به مکان همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد و هر دو متغیر اثر معنی‌داری در تغییرات متغیر رفتارهای حامی محیط زیست دارند. رشیدکلویر و همکاران، (۱۴۰۰)، در مقایسه دلبستگی مکان، واکنش روانی و بهزیستی اجتماعی در ساکنان منازل شخصی و آپارتمانی شهر رشت، بیان می‌کنند که برای افزایش دلبستگی مکان، بهزیستی اجتماعی و کاهش واکنش روانی ساکنان منازل آپارتمانی، ضروری است، در حوزه برنامه‌ریزی و طراحی مکان در راستای ایجاد تجارب ادراکی-حسی و پیوندهای شناختی، عاطفی و رفتاری مثبت ساکنان بررسی‌های بیشتری صورت گیرد. بازیار و همکاران. (۱۴۰۰). در مطالعه حس مکان و رفتار محیط‌زیست‌گرایانه جامعه میزبان و گردشگران در تفرجگاه چشمه بلقیس شهرستان چرام، نتایج آنها نشان داد هر دو گروه میزبان و گردشگر از نظر متغیرهای حس مکان و رفتار محیط‌زیست‌گرایانه در وضعیت متوسط و بالاتر قرار داشتند. نتایج آزمون مقایسه میانگین‌های دو گروه گردشگر و میزبان نیز نشان داد، تفاوت معناداری در بین آن‌ها از لحاظ متغیر حس مکان وجود دارد. این در حالی است که تفاوت معناداری از نظر رفتار محیط‌زیست‌گرایانه در بین دو

گروه مشاهده نگردید. همچنین یافته‌ها حاکی از عدم وجود همبستگی بین رفتار محیط‌زیست‌گرایانه و حس مکان در هر دو گروه گردشگر و میزبان بود. نیسی و همکاران (۱۳۹۹)، مفهوم سازی اجتماعی - شناختی از رفتار محیط‌زیست‌گرایانه دانشجویان در نظام آموزش عالی کشاورزی ایران، واکاوی نتایج حاصل از تحلیل مسر، نشان دهنده آن است که رفتار محیط‌زیست‌گرایانه دانشجویان در نظام آموزش عالی کشاورزی تحت تأثیر ادراک از رفتار دیگران است و آنها از مشاهده رفتار دیگران و پیامدهای حاصله از آن یاد می‌گیرند و رفتار می‌کنند. چنین یافته‌ای اهمیت محیط‌های اجتماعی را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر، هر چند ممکن است افراد به لحاظ فردی دارای انگیزه‌ها و رفتارهایی در جهت حفظ محیط‌زیست باشند ولی این رفتار تحت تأثیر محیط اجتماعی ایشان است و فراهم کردن چنین محیطی یکی از الزامات نظام‌های آموزش عالی در جهت ایجاد دانشگاه‌های سبز تلقی می‌گردد.

استرومیک و همکاران^۱، (۲۰۲۳)، در مطالعه تفاوت‌های فردی در رفاه محیطی و رفتارهای طرفدار محیط‌زیست با خودکنترلی، نشان دادند همبستگی بین خودکنترلی و رفاه محیطی یک همبستگی ضعیف‌تر، اما همچنان بین خودکنترلی و رفتار محیط‌زیست‌گرایانه یک همبستگی مثبت وجود دارد. همچنین کسانی که در طبقه مرفه جامعه قرار داشتند نسبت به بقیه رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه در محدوده‌های اکولوژیکی و اجتماعی: ادغام رفاه با تحقیقات رفتاری برای پایداری، بیان می‌کنند نیاز مبرمی به کاهش نابرابری‌ها و رساندن همه افراد به سطح اساسی رفاه است و در عین حال ماندن همزمان در محدوده‌های برابر وجود دارد. با این حال، درک محدودی از اینکه چگونه حرکت و حفظ چنین فضاهای "ایمن و عادلانه" بر رفتارهای محیطی تأثیر می‌گذارد، وجود دارد. برای پر کردن این شکاف، سه استدلال ارائه می‌دهند. ۱) اجرای آستانه‌های اجتماعی در هنگام بررسی رفتارهای زیست‌محیطی. ۲) بررسی تأثیر نابرابری‌های اجتماعی بر رفتارهای محیطی به طور مستقیم و ۳) ترکیب حوزه‌های رفاه با آزمایش‌های رفتاری کنترل شده. چنین درک‌هایی برای پیش‌بینی تحقق فضاهای امن و عادلانه برای مردم و کره زمین بسیار مهم خواهد بود. کانتد و همکاران^۲، (۲۰۲۲)، در تحقیقی با عنوان "رفتار محیط‌زیست‌گرایانه، دلبستگی به مکان، و شکوفایی انسان: پیامدهایی برای تحقیقات"، یکی از مزایای رفتار محیط‌زیست‌گرایانه این است که می‌توان از آن برای رسیدگی به مسائل زیست‌محیطی فوری که جامعه با آن مواجه است استفاده کرد: از جمله تغییرات آب و هوا، تخریب محیط‌زیست، و آلودگی. در بخش‌های بعدی، این ایده‌ها را با گردآوری اصول رفتار برنامه‌ریزی‌شده و دلبستگی به مکان گسترش می‌دهند تا چگونگی ادغام شناسایی چارچوب نظری با بررسی، طراحی و ارزیابی در تحقیق بررسی کنند. این خود نوعی تمرین برای پرورش رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه است که انواع روابط را در مکان تحریک می‌کند که باعث شکوفایی پایداری انسان و اجتماع می‌شود. سابرامانیام و همکاران^۳، (۲۰۲۰)، در بررسی تأثیر دلبستگی مکانی بر نیت رفتاری طرفدار محیط‌زیست اکوتوریست‌ها در پارک ملی تامان نگارای پاهانگ، مالزی، نتایج آنها نشان داد که تنها دلبستگی به مکان و هویت مکان به‌طور قابل توجهی بر رفتار محیط‌زیست‌گرایانه تأثیر می‌گذارد. در حالی که هیچ یک از این ابعاد با رفتار واقعی محیط‌زیست‌گرایانه اکوتوریست رابطه معناداری ندارد. در ادامه بیان می‌کنند تحقیقات آتی باید اثرات میانجی و تعدیل‌کننده مشخصات اجتماعی-جمعیت‌شناختی اکوتوریست‌ها را بر رابطه بین دلبستگی به مکان و قصد انجام رفتاری در بخش‌های مختلف اکوتوریسم را بررسی کند.

از اواسط دهه ۱۹۶۰، رشته‌های مختلف، از جمله جغرافیا، برنامه‌ریزی و طراحی محیط‌زیست، مدیریت منابع طبیعی، جامعه‌شناسی و روانشناسی، علاقه زیادی به رفتارهای زیست‌محیطی از خود نشان داده‌اند (کریمی و علی‌توکلی، ۱۴۰۱). به ویژه روان‌شناسی به افراد اجازه داده تا تأثیر متقابل پیچیده بین محیط‌زیست، تکامل فرد و بهزیستی را از طریق چشم‌اندازهای ترکیبی-تکاملی و بیولوژیکی بهتر درک کند (Tian & Liu, 2022). امروزه، پذیرفته‌ترین تعریف از رفتار محیط‌زیست‌گرایانه یعنی "تمام اعمالی که می‌تواند تأثیر منفی زندگی انسان بر محیط‌زیست را کاهش دهد". نمونه‌هایی از این رفتارها شامل اقداماتی همچون بازیافت، صرفه‌جویی در مصرف آب، کاهش اتلاف انرژی، مدیریت پسماند و غیره می‌باشد (Lee et al., 2019).

در دهه‌های اخیر، به موجب تغییرات عمده اقلیمی که به‌وجود آمده است، توجه زیادی به محیط‌زیست و منابعی از آن شده است، که با سرعت رو به اتمام هستند (Clayton & Karazsia, 2020). در سالهای اخیر سازمان‌های حامی محیط‌زیست زیادی

1. Strömbäck et al
2. Chaigneau & Schill
3. Counted et al
4. Subramaniam

تاسیس شده‌اند تا دانش و اطلاعات درباره رفتارهای صحیحی که باید برای محافظت از جهان اتخاذ کرد، گسترش دهند (Mullenbach & Green, 2018, Mishal et al., 2017). تحقیقات آکادمیک درباره رفتار محیط‌زیست‌گرایانه همواره رو به رشد است، گرچه هنوز به اجماع کلی درباره مبانی نظری آن دست نیافته‌اند (نیسی و همکاران، ۱۳۹۹). حتی اگر انجام رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه همیشه مزایای فوری و آنی برای شخص نداشته باشد، اما گاهی این مزایا مزایای بلندمدت هستند. تلقی اعمال خود به عنوان اعمال خوب، این حس را در فرد بوجود می‌آورد که فرد احساس کند شخص خوبی است؛ در نتیجه، به او احساس خوبی می‌دهد (کریمی، ۱۳۹۶).

بهبودی را به عنوان رضایت جهانی از زندگی تعریف می‌کنند و اساساً به دو شکل انجام می‌گیرد: بهبودی فردی و بهبودی اجتماعی. بهبودی فردی و اجتماعی دو شرط در زندگی افراد هستند، تا جایی که رضایت از زندگی فردی و روابط مثبت بین افراد، هنگام ساختن هویتشان ضروری می‌باشد (González et al., 2021). بهبودی فردی یک شرط ذهنی رضایت از زندگی است و آن را با بهبودی ذهنی مثبت تعریف می‌کنند، که شامل جنبه‌های متفاوتی از جمله حالت عاطفی، رضایت از زندگی خود، شادی، و روابط مثبت می‌شود. می‌توان آن را به عنوان شرطی تعریف کرد که در آن احساسات مثبت بر احساسات منفی غلبه دارند (Diener et al., 2018). بهبودی اجتماعی به ارزیابی شرایط فرد در رابطه با نقش فرد در جامعه توجه دارد. بهبودی اجتماعی همچنین نتیجه مشارکت یک فرد به عنوان عضوی از جامعه است، به عبارتی، بهبودی اجتماعی نتیجه آن چیزی است که افراد در جامعه انجام می‌دهند و اینکه افراد چطور به منافع عمومی در جامعه کمک می‌کنند. بنابراین بازتاب تجربیات مشترک بر اساس اهداف اجتماعی است (Su et al, 2018). بهبودی اجتماعی به اینکه: ۱- یک فرد تا چه میزان خود را بخشی از یک گروه اجتماعی احساس می‌کند، ۲- بخشی از یک جامعه که در آن زندگی می‌کند، ۳- به نحوه مشارکت او در دنبال کردن یک هدف مشترک با دیگر افراد توجه می‌کند (Karunamuni et al., 2020). در نتیجه بهبودی اجتماعی در طول دوران زندگی بسیار حائز اهمیت است، چون بازتاب دهنده میزان تمایل افراد به فعال بودن شان در جامعه خود برای کمک به ارتقای آن می‌باشد (صابری فر، ۱۴۰۰).

دلبستگی به مکان نیز به بهبودی روان‌شناختی افراد کمک می‌کند (جعفری اسپورزی و همکاران، ۱۴۰۱؛ رشید کلویر، ۱۴۰۰). دلبستگی به مکان را می‌توان یک ساختار چندبعدی دانست که از نظریه دلبستگی نشأت می‌گیرد و پیوندهای عاطفی و اجتماعی را که افراد را به محیط‌های خاص گره می‌زند منعکس می‌کند (زینالی عظیم، ۱۴۰۱). افراد دوست دارند به مکانی که از آن رضایت دارند، و به آسایش و راحتی آن‌ها کمک می‌کند حس تعلق داشته باشند و به سطوح بالایی از بهبودی برسند. این عوامل باعث می‌شود افراد دلبسته به مکان بشوند (Kuo et al, 2020, Domingues et al., 2020). با این وجود، این تعلق و دلبستگی نیز از حقیقت تجربه یک مکان به طور روزانه ریشه می‌گیرد: به عبارتی از طریق تمرین مکان نیز شکل می‌گیرد. افراد به یک مکان دلبسته می‌شوند نه فقط با پایه‌ریزی پیوندهای عاطفی و اجتماعی با آن، بلکه با انجام اعمالی که به آنها کمک می‌کند احساس خوبی داشته باشند و بخشی از آن مکان خاص باشند (کرمی و همکاران، ۱۴۰۰). ساکنان یک شهر و محلات آن از طریق رفتارها، آرزوها، ارزش‌ها و باورهای جدیدی که نیازهایشان را برآورده کند عمل می‌کنند. این یعنی افرادی که رفتارهای معینی را انجام می‌دهند (مثلاً رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه) ارزش خاصی را برای یک مکان خاص بوجود می‌آورند و در ساخت مکانی که بر آگاهی آن‌ها و در نتیجه تعلق فردی آن‌ها به مکان تأثیر می‌گذارد، مشارکت می‌کنند (رشید کلویر، ۱۴۰۰). معانی که افراد برای مکان‌ها می‌بخشند واکنش‌های احساسی و عملی آن‌ها را به چنین مکان‌هایی نشان می‌دهد، و به همین خاطر است که وقتی از افراد درباره مکان مورد علاقه‌شان پرسیده می‌شود، اغلب مکانی را توصیف می‌کنند که در خلق آن مشارکت داشتند (Daryanto & Song, 2021). افراد حس دلبستگی به یک مکان دارند چون در زندگی روزمره خود برای بهتر کردن مکانی که در آن زندگی می‌کنند فعالیت‌هایی را انجام می‌دهند (فرخ نژاد افشار و همکاران، ۱۴۰۰).

ارتباط بین رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه، دلبستگی به مکان و بهبودی قطعاً بازتاب پیوند قوی بین مکان‌ها و افراد هستند، بنابراین دلبستگی به مکان ممکن است کلید توضیح ارتباط بین رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه و بهبودی، هم در سطح فردی و هم در سطح اجتماعی باشد (محمدی‌مهر و همکاران، ۱۴۰۰). دانستن ارتباط افراد با مکانی که در آن زندگی می‌کنند برای درک بهتر کیفیت زندگی آنها و در نتیجه، سطح بهبودی فردی و اجتماعی آن‌ها اهمیت دارد (Javed & Kour, 2022). باتوجه به این موضوع، می‌توان تصور کرد که دلبستگی به مکان واسطه ارتباط بین رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه و بهبودی است. تفکر ما در تحقیق حاضر این است که، با گذشت زمان، رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه به افراد کمک می‌کنند تا سطح بهبودی فردی و

اجتماعی خود را بالا ببرند. این فرضیه به نظر پذیرفتنی و قابل قبول است، با توجه به اینکه محیط‌زیست یکی از مهمترین مولفه‌ها برای بشر است و همهٔ هنجارها و ارزش‌هایی که افراد را به اتخاذ رفتارهای با ارزش بالا برمی‌انگیزد، از جمله رفتارهای محیط - زیست‌گرایانه، شرایط زیست‌محیطی را ارتقا خواهد بخشید، که در عوض تأثیری مثبت بر کیفیت زندگی بشر خواهند داشت. افراد هر کدام به عنوان بخشی از جامعه می‌توانند به رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه دست بزنند که مستقیماً یا به‌طور غیرمستقیم بر آینده و بهزیستی آن‌ها تأثیر می‌گذارد. اگر بپذیریم که دلبستگی به مکان نه تنها با مفهوم روان‌شناختی ارتباط دارد، بلکه نتیجهٔ اعمالی است که ما در یک مکان خاص انجام می‌دهیم، این فرض نیز که مراقبت از محیط‌زیست، از طریق رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه، دلبستگی به مکان را افزایش می‌دهد معقول به نظر می‌رسد، چون در بردارندهٔ احساسات، دانش، باورها، و رفتارهای مثبت با توجه به یک مکان است. از آنجا که مکانی که افراد در آن زندگی می‌کنند رضایت، مزایا و راحتی را برای آنها فراهم می‌کند که به آن‌ها کمک می‌کنند تا احساس خوبی داشته باشند، تحقیق حاضر فرض می‌کند دلبستگی به مکان یک نقش میانجی بین رفتار محیط - زیست‌گرایانه، از یک سو، و بهزیستی فردی و اجتماعی از سوی دیگر، ایفا می‌کند.

تحقیق حاضر از طریق یک مدل میانجی‌گری، ابتدا با تأکید بر کارآمدی به کارگیری رفتار محیط‌زیست‌گرایانه در زندگی افراد از نظر بهزیستی و، دوم با تعیین نقش میانجی دلبستگی به مکان به‌عنوان عاملی که به یک زندگی سالم کمک می‌کند، به ادبیات پژوهشی کمک می‌کند.

روش پژوهش

تحقیق حاضر به لحاظ ماهیت و محتوای کاری، توصیفی و از نوع پیمایشی است. از طرفی این پژوهش از نظر هدف، کاربردی است، زیرا اصول و فنون تدوین شده در تحقیق می‌تواند برای حل مسائل اجرایی و واقعی به کار گرفته شود و کاربرد عملی دارد. از نظر زمان نیز، از نوع مقطعی است. جهت گردآوری اطلاعات از دو روش اسنادی و مطالعه میدانی استفاده شد. در روش اسنادی داده‌ها از منابع مختلف کتابخانه‌ای و اسنادی (مدارک علمی، کتاب‌ها، مقالات داخلی و خارجی، سایت‌های اینترنتی و پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دوره دکتری مرتبط با تحقیق) استخراج شدند. مطالعه میدانی نیز جهت سنجش ویژگی‌های منطقه (که در منابع کتابخانه‌ای موجود نیست) به کار رفت. جامعه آماری تحقیق جمعیت ساکن محله سرخاب بود که برابر ۱۳۱۶۸ نفر بود. حجم نمونه هم ۳۷۳ نفر براساس فرمول کوکران بدست آمد. توزیع این نمونه‌ها به شیوهٔ احتمالی از نوع تصادفی ساده بوده است. مقیاس اندازه‌گیری پرسشنامه براساس طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای است. برای پایایی سوالات از آلفای کرونباخ استفاده شده و برای روایی هم روایی سازه‌ای بکار رفته است. جدول (۱) نشان دهنده متغیرهای تحقیق است.

جدول ۱. متغیرها و شاخص‌های تحقیق (رشید کلویر و همکاران، ۱۴۰۰، بازیار و همکاران، ۱۴۰۰، زینالی عظیم، ۱۴۰۱، اسلام کرمی، ۱۴۰۱، Strömbäck et al, 2023, Chaigneau & Schill, 2022, Counted et al, 2022, Subramaniam, 2020)

کد آیتم‌ها	زیر شاخص‌ها	شاخص‌ها
EB	۱. صرفه جویی در مصرف انرژی، ۲. بازیافت مواد زائد، ۳. کاهش مصرف سوخت، ۴. حفاظت از آب، ۵. حفاظت از خاک، ۶. حفاظت از محیط زیست، ۷. جلوگیری از آلودگی هوا و صدا، ۸. فعالیتهای زیست محیطی. Q8	رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه
MB	۱. امرارمعاش، ۲. امنیت، ۳. محبت، ۴. درک و فهم، ۵. اوقات فراغت، ۶. خلاقیت، ۷. هویت، ۸. آزادی، ۹. معنویت. Q9	بهزیستی (ذهنی) فردی
SB	۱. انسجام اجتماعی، ۲. پذیرش اجتماعی، ۳. مشارکت اجتماعی، ۴. انطباق اجتماعی، ۵. شکوفایی اجتماعی. Q5	بهزیستی اجتماعی
PA	۱. رضایت از شهر خود، ۲. حس تعلق به شهر، ۳. افتخار به شهر، ۴. دوست داشتن شهر، ۵. اقامت دائم در این شهر. Q5	دلبستگی به مکان

بررسی روایی پرسشنامهٔ لاوشه با استفاده از دیدگاه‌های کارشناسان و متخصصان انجام گرفت. امتیاز CVR هر ۲۷ گویه از عدد جدول لاوشه (۰/۷۱) بزرگ‌تر بود. نتایج محاسبهٔ CVI بیانگر آن است که ۲۳ گویه نمرهٔ CVI بالاتر از ۰/۸۱۴ دارند و بنابراین مناسب تشخیص داده شدند. چهار گویهٔ باقیمانده نمرهٔ CVI بین ۰/۷۸ تا ۰/۷۱ گرفتند؛ بدان معنی که به اصلاح و بازنگری نیاز داشتند. پس از اعمال اصلاحات، پرسشنامه مورد تأیید متخصصان واقع شد. پایایی پرسشنامه به دو شیوهٔ همسانی درونی و آزمون و پس‌آزمون تأیید شد. در این پژوهش، قبل از گردآوری داده‌ها به‌منظور اطمینان از اعتبار و پایایی پرسشنامهٔ مورد استفاده، با استفاده از پیش‌آزمون که با ۲۰ پرسشنامه انجام گرفت، آزمون آلفای کرونباخ محاسبه شد. میزان آلفای کرونباخ را در صورت حذف هر یک

از سؤالات به‌دست آورده‌یم تا اگر سؤالی بر میزان آلفای کروناخ تأثیر نامناسب داشت، حذف شود. براساس پیش‌آزمون انجام‌شده، مقدار آلفای کروناخ برای رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه ۰/۸۹۴، به‌زیستی فردی (ذهنی) ۰/۸۷۱ برای به‌زیستی اجتماعی ۰/۸۹۹ و برای دل‌بستگی به مکان ۰/۹۰۶ به‌دست آمد که در سطح قابل‌قبول و مناسبی است. جدول ۲ نتایج تحلیل‌های روایی ابعاد متغیر وابسته و متغیر مستقل را نشان می‌دهد. همچنین آمارهای کلی گویه‌های پژوهش در جدول‌ها مشخص شده است.

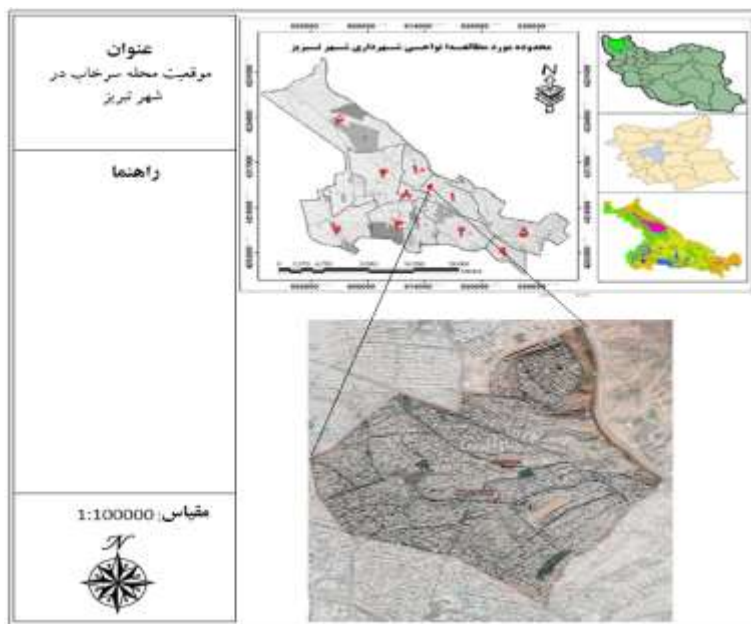
جدول ۲. مربوط به پایایی پرسشنامه

پرسشنامه	تعداد گویه	ضریب آلفای کروناخ
رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه	۸	۰/۸۹۴
به‌زیستی (ذهنی) فردی	۱۰	۰/۸۷۱
به‌زیستی اجتماعی	۵	۰/۸۹۹
دل‌بستگی به مکان	۵	۰/۹۰۶

با توجه به اینکه میزان این ضریب بالاتر از ۰/۷ است، سه پرسشنامه استفاده‌شده در این پژوهش از پایایی بالایی برخوردار هستند. به‌منظور تجزیه‌وتحلیل داده‌ها، از تحلیل‌عاملی مسیر شامل SEM، با نسخه ۲۲ AMOS مجموعه نرم‌افزاری آماری SPSS استفاده شد.

قلمرو جغرافیایی پژوهش

سرخاب یکی از محله‌های بزرگ و تاریخی شهر تبریز است. در خصوص وجه تسمیه نام این محله، تفاسیر زیادی وجود دارد که مهم‌ترین آن‌ها، صفت و موصوف مقلوبی مرکب از دو کلمه "سرخ" و "آب" است. چون در گذشته و در زمان‌های بارندگی به‌دلیل وجود خاک رس، آب سرخ از کوه عون بن علی سرازیر می‌شد، محله به‌نام سرخاب معروف شده است. محله سرخاب در شمال شهر و در حوزه استحفاظی منطقه ۱ شهرداری تبریز قرار دارد. این محله در قسمت شمال‌شرقی هسته مرکزی شهر تبریز قرار گرفته و بخش‌های زیادی از آن قبل از سال ۱۳۰۰ شمسی احداث شده است. وسعت محله در حدود ۹۳ هکتار است. سرخاب به‌دلیل قدمت و استقرار در هسته تاریخی شهر و حفظ ویژگی‌های کالبدی و اجتماعی سنتی خود به‌عنوان محله مرکزی-تاریخی انتخاب شده است. بافت مسکونی سرخاب، توسط گذر اصلی سرخاب، کوچه، ساباط، میدانچه (بازارچه سرخاب و تکیه‌حیدر) به یکدیگر مرتبط می‌شود و با محله‌های ششگلان، باغمیشه، دوه چی (شتربان) و بازار اصلی هم‌جوار است که این امر در ایجاد هویت و پویایی محله نقش مهمی دارد (رحیمی و همکاران، ۱۳۹۷).

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

یافته‌ها و بحث

سنجش پایایی و روایی

داده‌های به‌دست‌آمده از ۳۷۳ پرسشنامه که دربرگیرنده ۲۷ عامل مختلف هستند، به صورت مقدماتی مورد تحلیل قرار گرفتند از آنجا که مقادیر CITC بالاتر از ۰/۲ است، ضریب پایایی به ۰/۸۹۱ می‌رسد که مطابق داده‌های جدول (۳) می‌توان گفت که ضریب آلفای کرونباخ برای همه شاخص‌ها بالای ۰/۸ بدست آمد که نشان دهنده پایایی بالای سوالات تحقیق می‌باشد.

جدول ۳. تحلیل پایایی شاخص‌ها

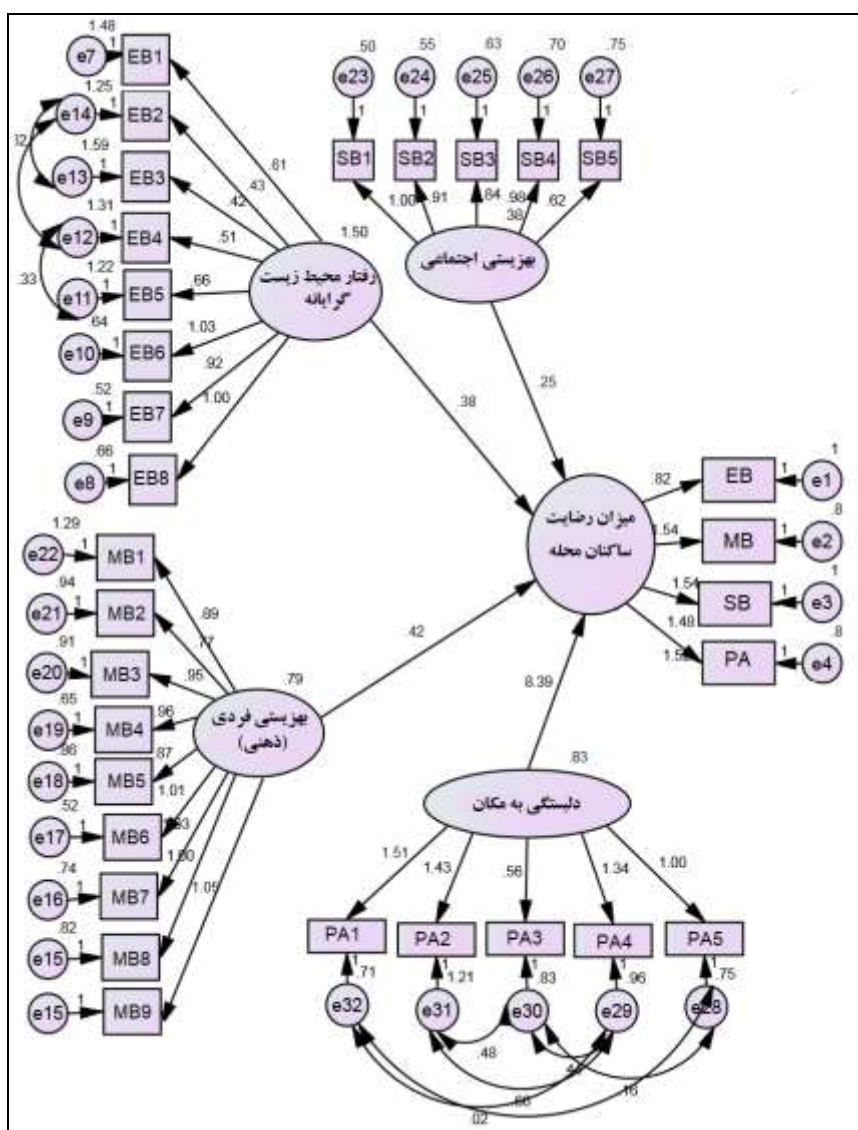
متغیر مکنون	شاخص	CITC	ضریب α کرونباخ
رفتار محیط زیست گرایانه	صرفه جویی در مصرف انرژی	۰,۲۷۳	۰,۸۱۲
	بازیافت مواد زائد	۰,۳۱۴	۰,۸۱۷
	کاهش مصرف سوخت	۰,۲۷۹	۰,۸۱۱
	حفاظت از آب	۰,۵۷۱	۰,۸۷۵
	حفاظت از خاک	۰,۵۳۹	۰,۸۵۳
	حفاظت از محیط زیست	۰,۵۹۵	۰,۸۳۱
	جلوگیری از آلودگی هوا و صدا	۰,۴۵۸	۰,۸۳۹
	فعالیت‌های زیست محیطی	۰,۳۹۵	۰,۸۴۲
بهبودی فردی (ذهنی)	امرار معاش	۰,۷۱۸	۰,۹۴۸
	امنیت	۰,۷۰۵	۰,۹۱۲
	محبت	۰,۶۳۹	۰,۸۹۴
	درک و فهم	۰,۶۱۷	۰,۸۶۹
	اوقات فراغت	۰,۵۴۱	۰,۸۷۱
	خلایقت	۰,۵۲۸	۰,۸۵۸
	هویت	۰,۵۹۲	۰,۹۰۱
	آزادی	۰,۵۸۹	۰,۹۰۷
	معنویت	۰,۶۱۳	۰,۹۲۴
	انسجام اجتماعی	۰,۴۴۵	۰,۸۸۵
بهبودی اجتماعی	پذیرش اجتماعی	۰,۴۹۷	۰,۸۶۱
	مشارکت اجتماعی	۰,۵۰۹	۰,۸۹۵
	انطباق اجتماعی	۰,۴۸۴	۰,۸۹۱
	شکوفایی اجتماعی	۰,۴۶۲	۰,۸۸۲
	رضایت از محله خود	۰,۷۰۲	۰,۸۶۶
دلبستگی به مکان	حس تعلق به محله خود	۰,۶۱۷	۰,۹۱۱
	افتخار به محله خود	۰,۶۹۵	۰,۸۷۵
	دوست داشتن محله خود	۰,۷۱۹	۰,۸۸۳
	اقامت دائم در این محله	۰,۶۵۳	۰,۸۶۷

نتایج برازش شاخص‌ها در جدول (۴) نمایش داده شده‌اند. باتوجه به داده‌های جدول (۴) می‌توان مشاهده کرد که RMSEA و $\frac{\chi^2}{df}$ در مدل با استانداردها مطابقت دارد. شاخص‌ها با ضرایب مسیر کمتر از ۰/۶ با استانداردها مطابقت پیدا می‌کنند. مدل نهایی در شکل (۲) نمایش داده شده است. برای ارزیابی مدل از تحلیل عاملی تاییدی مرتبه دوم استفاده شده است. ابتدا برازش کلی مدل بررسی شده و پس از آن تک تک مسیرها آزمون شد. شاخص‌های برازش دارای سه نوع مطلق، تطبیقی و مقتصد هستند که بایستی از هر کدام از انواع، شاخص‌هایی را گزارش نمود. در این تحقیق از هر کدام حداقل دو مورد گزارش شده است. اگر حداقل سه مورد از شاخص‌ها قابل پذیرش باشند می‌توان نتیجه گرفت که مدل از برازش کافی برخوردار است. سطح معنی‌داری آماره χ^2 برابر ۰/۰۰۱ است که باتوجه به ملاک در نظر گرفته شده (بزرگتر از ۰/۰۵) قابل قبول نمی‌باشد. بنابراین مقدار شاخص نسبت بحرانی به درجه آزادی (DF/CMIN) برابر ۴/۱۳ که مقدار مطلوبی برای برازش مدل است. همچنین شاخص نیکویی

برازش (GFI) ۰/۹۲۱ است که نشان دهنده قابل قبول بودن این میزان برای برازش مطلوب مدل است. مقدار ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) نیز ۰/۰۶ می‌باشد که با توجه به کوچکتر بودن از ۰/۰۸، قابل قبول بوده و بیان کننده تأیید مدل پژوهش است. همچنین شاخص توکر- لویس (TLI) ۰/۹۰۹؛ شاخص برازش تطبیقی (CFI) ۰/۹۰۲ و شاخص برازش مقتصد هنجار شده (PNFI) ۰/۹۱۷ می‌باشد. که همگی گویای مطلوب بودن برازش و تأیید مدل پژوهش است.

جدول ۴. شاخص‌ها و استانداردهای اصلی

شاخص برازش	میزان	ملاک	تفسیر
DF/CMIN	۴/۱۳	کمتر از ۵	برازش مطلوب
χ^2 p-value	۰/۰۰۱	بیشتر از ۰/۰۵	قابل قبول
شاخص نیکویی برازش (GFI)	۰/۹۲۱	بیش از ۰/۹۰	برازش مطلوب
شاخص توکر- لویس (TLI)	۰/۹۰۹	بیش از ۰/۹۰	برازش مطلوب
شاخص برازش تطبیقی (CFI)	۰/۹۰۲	بیش از ۰/۹۰	برازش مطلوب
ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA)	۰/۰۶	کمتر از ۰/۰۸	برازش مطلوب
شاخص برازش مقتصد هنجار شده (PNFI)	۰/۹۱۷	بیشتر از ۰/۵	برازش مطلوب

شکل ۲. مدل نهایی

تحلیل عاملی تاییدی (CFA)

در این مقاله ۴ متغیر مکنون و ۲۷ متغیر آشکار با استفاده از روش CFA مورد تحلیل قرار گرفتند. در جدول ۵ مشاهده می‌شود که ضرایب مسیر استاندارد شده ۲۷ متغیر آشکار بیشتر از ۰/۶ هستند که نشان‌دهنده همبستگی شدید متغیرهای مکنون و آشکار با یکدیگر است. همچنین CFA می‌تواند به‌طور همزمان روایی همگرا و واگرایی متغیرهای بالقوه را از طریق محاسبه مقادیر AVE و CR به دست آورد. با مشاهده جدول ۶-الف می‌توانید مشاهده کنید که مقدار AVE پنج متغیر مکنون بیشتر از ۰/۵ و مقدار CR آن‌ها نیز از ۰/۷ بزرگتر است. این مقادیر نشان‌دهنده روایی همگرای مناسب این پرسشنامه هستند. با توجه به جدول (۶) می‌توانید مشاهده کنید که مقدار ریشه دوم AVE عامل ۱، برابر با ۰/۹۲۵ بوده که از ضریب همبستگی عامل ۱ و هر چهار عامل دیگر (مقدار بیشینه برابر با ۰/۲۸۱) بیشتر است. به طور مشابه، مقادیر هر چهار عامل دیگر نیز از ضریب همبستگی خود و سایر عامل‌ها بیشتر است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که داده‌ها از روایی واگرایی قابل قبولی برخوردار هستند.

جدول ۵. ضریب بار عامل

متغیر مکنون	متغیر آشکار	ضریب مسیر غیر استاندارد	خطای استاندارد	مقدار CR	مقدار P	ضریب مسیر استاندارد
عامل ۱	Q1	۱	-	-	۰,۰۰۰	۱
عامل ۱	Q2	۰,۸۹۶	۰,۳۱۱	۹,۹۹۶	۰,۰۰۰	۰,۸۶۱
عامل ۱	Q3	۰,۸۷۲	۰,۳۳۸	۹,۵۵۹	۰,۰۰۰	۰,۸۶۸
عامل ۱	Q4	۰,۹۰۴	۰,۲۷۴	۱۰,۵۹۱	۰,۰۰۰	۰,۸۸۱
عامل ۱	Q5	۰,۹۰۱	۰,۲۸۷	۱۰,۱۶۴	۰,۰۰۰	۰,۸۷۶
عامل ۱	Q6	۰,۹۲۱	۰,۴۱۲	۱۱,۳۷۲	۰,۰۰۰	۰,۸۹۲
عامل ۱	Q7	۰,۸۸۳	۰,۲۵۸	۹,۷۸۱	۰,۰۰۰	۰,۸۷۷
عامل ۱	Q8	۰,۹۱۵	۰,۲۹۷	۱۱,۰۹۲	۰,۰۰۰	۰,۸۸۵
عامل ۲	Q9	۰,۸۳۹	۰,۱۹۴	۱۰,۲۸۵	۰,۰۰۰	۰,۸۲۷
عامل ۲	Q10	۰,۹۳۹	۰,۲۰۴	۹,۳۱۲	۰,۰۰۰	۰,۹۲۲
عامل ۲	Q11	۰,۸۰۵	۰,۲۶۹	۱۱,۸۱۶	۰,۰۰۰	۰,۷۹۵
عامل ۲	Q12	۰,۸۱۱	۰,۲۷۵	۷,۰۵۸	۰,۰۰۰	۰,۸۰۲
عامل ۲	Q13	۰,۸۲۴	۰,۲۸۶	۷,۷۵۱	۰,۰۰۰	۰,۸۱۳
عامل ۲	Q14	۰,۸۵۱	۰,۱۹۸	۸,۸۳۶	۰,۰۰۰	۰,۸۴۵
عامل ۲	Q15	۰,۸۷۳	۰,۳۲۵	۹,۷۳۸	۰,۰۰۰	۰,۸۶۱
عامل ۲	Q16	۰,۸۶۵	۰,۲۸۴	۱۰,۴۷۲	۰,۰۰۰	۰,۸۵۰
عامل ۲	Q17	۰,۷۹۸	۰,۱۹۵	۱۰,۷۹۱	۰,۰۰۰	۰,۷۸۵
عامل ۳	Q18	۰,۷۹۴	۰,۳۱۹	۹,۵۷	۰,۰۰۰	۰,۷۸۳
عامل ۳	Q19	۰,۷۷۳	۰,۲۲۶	۸,۵۷۸	۰,۰۰۰	۰,۷۵۲
عامل ۳	Q20	۰,۸۰۸	۰,۲۸۲	۹,۳۶۹	۰,۰۰۰	۰,۷۹۹
عامل ۳	Q21	۰,۷۶۸	۰,۳۲۷	۱۰,۶۲۵	۰,۰۰۰	۰,۷۴۸
عامل ۳	Q22	۰,۷۸۵	۰,۳۰۶	۸,۱۶۴	۰,۰۰۰	۰,۷۶۱
عامل ۴	Q23	۰,۸۸۸	۰,۱۸۱	۹,۱۱۷	۰,۰۰۰	۰,۸۷۲
عامل ۴	Q24	۰,۸۹۳	۰,۲۳۹	۱۰,۱۶۴	۰,۰۰۰	۰,۸۷۸
عامل ۴	Q25	۰,۸۸۲	۰,۲۷۴	۱۱,۰۵۷	۰,۰۰۰	۰,۸۶۹
عامل ۴	Q26	۰,۸۷۷	۰,۲۴۶	۹,۸۵۳	۰,۰۰۰	۰,۸۳۸
عامل ۴	Q27	۰,۸۲۶	۰,۲۲۲	۱۱,۳۷۲	۰,۰۰۰	۰,۸۰۳

جدول ۶. روایی همگرا و واگرا

روایی همگرا (الف)				
متغیر مکنون	میانگین واریانس استخراج شده مقدار AVE	پایایی ترکیب شده مقدار CR		
عامل ۱	۰,۸۳۷	۰,۸۵۷		
عامل ۲	۰,۷۹۵	۰,۸۰۸		
عامل ۳	۰,۷۵۳	۰,۷۸۶		
عامل ۴	۰,۸۱۸	۰,۸۲۳		
روایی واگرا (ب)				
متغیر مکنون	عامل ۱	عامل ۲	عامل ۳	عامل ۴
عامل ۱	۰,۸۶۲	-	-	-
عامل ۲	۰,۴۱۲	۰,۷۹۳	-	-
عامل ۳	۰,۳۱۲	۰,۴۸۵	۰,۵۹۹	-
عامل ۴	۰,۵۱۵	۰,۶۰۶	۰,۷۵۲	۰,۸۱۷

رتبه‌بندی شاخص‌ها

می‌توان با استفاده از معادله ۴ برای ضرایب مسیر به‌دست آمده از تحلیل فوق، وزن متغیرهای مکنون در سطح معیار و متغیرهای آشکار در سطح شاخص را به دست آورده و به رتبه‌بندی ۲۷ متغیر آشکار در سطح هدف دست پیدا کرد. می‌توان وزن و رتبه هر یک از شاخص‌ها را در جدول (۷) مشاهده کرد. و اهمیت هر یک از سطوح معیار و شاخص را با توجه به رتبه‌بندی متغیرهای مکنون و آشکار به دست آورد. در سطح معیارها، وزن رفتار محیط‌زیست‌گرایانه برابر با ۰/۲۴۵ بوده که در واقع این شاخص در سطح معیار از بیشترین وزن برخوردار است. دل‌بستگی به مکان، بهزیستی فردی (ذهنی) و بهزیستی اجتماعی در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. وزن آن‌ها در سطح هدف به ترتیب برابر با ۰/۲۲۷، ۰/۲۱۹ و ۰/۲۱۱ هستند. سپس در سطح شاخص و با توجه به اهمیت آن‌ها برای سطح هدف، به ترتیب عبارتند از: حفاظت از محیط زیست (۷/۲۱٪)، امنیت (۷/۱۳٪)، فعالیت‌های زیست محیطی (۷/۰۲٪)، هویت (۶/۸۹٪)، حفاظت از آب (۶/۷۵٪)، آزادی (۶/۷۲٪)، جلوگیری از آلودگی هوا و صدا (۶/۵۱٪)، حفاظت از خاک (۶/۳۹٪)، حس تعلق به محله خود (۶/۳۴٪)، کاهش مصرف سوخت (۶/۳۳٪)، بازیافت مواد زائد (۶/۱۶٪)، خلاقیت (۶/۱۶٪)، رضایت از محله خود (۶/۱۱٪)، صرفه‌جویی در مصرف انرژی (۶/۰۲٪)، مشارکت اجتماعی (۶/۰۱٪)، امرار معاش (۵/۹۹٪)، افتخار به محله خود (۵/۹۶٪)، اقامت دائم در این محله (۵/۸۸٪)، دوست داشتن محله خود (۵/۷۶٪)، انسجام اجتماعی (۵/۷۹٪)، اوقات فراغت (۵/۷۵٪)، درک و فهم (۵/۶۹٪)، محبت (۵/۳۶٪)، معنویت (۵/۰۷٪)، شکوفایی اجتماعی (۴/۰۲٪)، پذیرش اجتماعی (۳/۹۷٪) و انطباق اجتماعی (۳/۵۰٪).

جدول ۷. وزن و رتبه‌بندی شاخص‌ها

رتبه بندی	سهم شاخص در یک سطح هدف	وزن رتبه بندی	وزن	سطح شاخص	وزن	سطح معیار	سطح هدف
۱۴	۶/۰۲٪	۸	۰/۴۳۶	صرفه جویی در مصرف انرژی	۰/۴۳۶		
۱۱	۶/۱۶٪	۷	۰/۴۵۸	بازیافت مواد زائد	۰/۴۵۸		
۱۰	۶/۳۳٪	۶	۰/۴۹۵	کاهش مصرف سوخت	۰/۴۹۵		
۵	۶/۷۵٪	۳	۰/۵۴۳	حفاظت از آب	۰/۵۴۳	رفتار محیط	
۸	۶/۳۹٪	۴	۰/۵۲۷	حفاظت از خاک	۰/۵۲۷	زیست	
۱	۷/۲۱٪	۱	۰/۶۱۳	حفاظت از محیط زیست	۰/۶۱۳	گرایانه	۰/۲۴۵
۶	۶/۵۱٪	۵	۰/۵۰۲	جلوگیری از آلودگی هوا و صدا	۰/۵۰۲		رضایتمندی ساکنان محله
۳	۷/۰۲٪	۲	۰/۶۰۱	فعالیت‌های زیست محیطی	۰/۶۰۱		سرخاب
۱۶	۵/۹۹٪	۵	۰/۴۹۱	امرار معاش	۰/۴۹۱		
۲	۷/۱۳٪	۱	۰/۶۱۱	امنیت	۰/۶۱۱		بهزیستی فردی (ذهنی)
۲۳	۵/۳۶٪	۸	۰/۴۱۷	محبت	۰/۴۱۷		
۲۲	۵/۶۹٪	۷	۰/۴۳۳	درک و فهم	۰/۴۳۳		
۲۱	۵/۷۵٪	۶	۰/۴۵۱	اوقات فراغت	۰/۴۵۱		

			۰/۵۰۹	۴	%۶/۱۴	۱۲
		خلاقیات				
		هویت	۰/۵۹۷	۲	%۶/۱۹	۴
		آزادی	۰/۵۳۹	۳	%۶/۷۲	۷
		معنویت	۰/۴۰۲	۹	%۵/۰۷	۲۴
		انسجام اجتماعی	۰/۴۵۲	۲	%۵/۷۹	۲۰
		پذیرش اجتماعی	۰/۳۵۸	۴	%۳/۹۷	۲۶
بهبودی	اجتماعی	مشارکت اجتماعی	۰/۵۱۵	۱	%۶/۰۱	۱۵
		انطباق اجتماعی	۰/۳۱۷	۵	%۳/۵۰	۲۷
		شکوفایی اجتماعی	۰/۳۹۵	۳	%۴/۰۲	۲۵
		رضایت از محله خود	۰/۶۰۵	۲	%۶/۱۱	۱۳
		حس تعلق به محله خود	۰/۶۱۴	۱	%۶/۳۴	۹
دلبستگی	به مکان	افتخار به محله خود	۰/۵۹۳	۳	%۵/۹۶	۱۷
		دوست داشتن محله خود	۰/۵۸۴	۵	%۵/۷۶	۱۹
		اقامت دائم در این محله	۰/۵۸۴	۴	%۵/۸۸	۱۸

نتیجه گیری

افراد با رفتارها و تغییراتی که در محیط‌زیست انجام می‌دهند می‌توانند باعث تغییر محیط‌زیست شوند. در این راستا برای جلوگیری از تخریب محیط‌زیست باید رفتار انسان‌ها به سمت و سوی محیط‌زیست‌گرایانه تغییر کند. هدف تحقیق حاضر تحلیل اثر رفتارهای محیط‌گرایانه بر بهزیستی فردی، اجتماعی با میانجی دلبستگی به مکان در محله سرخاب تبریز است. بنابراین یافته‌های نشان می‌دهند که رفتار محیط‌زیست‌گرایانه یک تأثیر مثبت مستقیمی بر دلبستگی مکانی و بهزیستی فردی (ذهنی) و اجتماعی دارد؛ در مقابل، دلبستگی به مکان تأثیر مثبتی بر بهزیستی فردی (ذهنی) و اجتماعی دارد. به علاوه، دلبستگی به مکان واسطه ارتباط بین رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه و بهزیستی فردی (ذهنی) و اجتماعی می‌باشد. رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه به‌عنوان شکلی از رفتار جامعه‌پسند تأثیری بلند مدت بر بهزیستی حاضر و آینده از چندین جهت دارند: برای مثال، انتخاب رفتارهای بارز بالا به ساکنان محله کمک می‌کند هویت خویش را بسازند و در نتیجه، احساس خوبی درباره جامعه داشته باشند؛ فکر کردن به خلاقیت و انجام کاری خوب برای بهتر کردن محله و شهر تحقق یک زندگی راحت‌تر در شرایط زیست‌محیطی بهتر را ارتقا می‌دهد. دلیل دیگری که رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه احتمالاً بهزیستی را افزایش می‌دهند این است که داشتن یک زندگی راحت‌تر در یک شرایط زیست‌محیطی بهتر به زندگی فرد معنا می‌دهد، یک تصویر مثبت از خود را به وجود می‌آورد، یا یک هویت اجتماعی را ایجاد می‌کند. این‌ها باعث می‌شوند ساکنان محله درک کنند که حضور در فعالیتهای و رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه باعث می‌شود افراد احساس خوبی داشته باشند، چون این‌ها رفتارهای صحیح قلمداد می‌شوند: انجام فعالیت صحیح برای محیط‌زیست و سایر انسان‌ها باعث می‌شود افراد احساس خوبی داشته باشند. رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه را می‌توان هم‌چون اهداف هنجار اجتماعی با ارزش اخلاقی مثبت قلمداد کرد. بهزیستی اجتماعی شامل ارزشیابی مشارکت‌های خود یک فرد به‌عنوان عضوی از جامعه می‌باشد؛ این مفهوم به ارتباط بین افراد و جامعه و در نتیجه، نحوه مشارکت افراد به‌طور فعال در کمک به منافع عمومی در کار کردن با دیگران، مربوط می‌شود. بنابراین، می‌توان تایید کرد که رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه تأثیر مثبتی بر بهزیستی اجتماعی دارند. تا جایی که رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه می‌توانند فرصتی برای تجربه مشارکت افراد در اجتماع را ارائه دهند. اگرچه بهزیستی اجتماعی تحت تأثیر ارزش‌ها و اهداف افراد است اما به تجربیات زندگی، روابط اجتماعی، و درک فرد از مکان‌ها نیز وابسته است، به خصوص معنایی که فرد برای دلبستگی به مکان یک فرد قائل است. یافته‌های تحقیق یک ارتباط مستقیم معنادار بین رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه و بهزیستی را از طریق دلبستگی به مکان تأیید کردند. همچنین یک همبستگی معنادار بین دلبستگی به مکان و رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه وجود دارد. اگرچه دلبستگی به مکان ممکن است موجب شود مردم از تهدیدها برای محیط‌زیست آگاه شوند و سعی کنند از طریق رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه از مکان مورد تعلق خود محافظت کنند، رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه می‌تواند کیفیت زندگی فرد را نیز بهبود بخشد. وقتی افراد تأثیر واقعی رفتارهای خود بر محیطشان را ببینند، در آن احساس راحتی و امنیت می‌کنند. بنابراین عادات مثبت جدید تغییرات رفتاری بلند مدت را ایجاد خواهد کرد و به ارتقاء کیفیت مکان زندگی فرد، سطح بالاتر دلبستگی به مکان و تأثیرات سودمند از نظر بهزیستی منجر خواهند شد. تعاملات و پیوندهای افراد با یک مکان خاص

نتایج تعهد آنها، مسئولیت، و مدیریت مکان بر حسب اعمال، محافظت، و نگهداری است. افرادی که در این رفتارها مشارکت می‌کنند ممکن است از نظر عاطفی به مکان خود بیشتر دلبسته شوند و این بر بهزیستی آن‌ها نیز می‌تواند تأثیر بگذارد. به علاوه، افرادی که احساس دلبستگی به مکان دارند درک قویتری از اجتماع، روابط همسایگی و کمک دوسویه به همدیگر دارند، که همگی عناصری هستند که بهزیستی اجتماعی را منعکس می‌کنند که باعث شکوفایی اجتماعی و انسجام اجتماعی می‌شوند. به هر حال، نتایج حاضر نشان دادند که رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه از طریق تأثیر میانجی دلبستگی به مکان، به طور غیرمستقیم به بهزیستی فردی-اجتماعی ساکنان مرتبط است. پس به نظر می‌رسد که میل طبیعی ساکنان محله به ایجاد روابط اجتماعی با همسالان، همچنین با مشارکت در گروه‌ها، انجمن‌ها، یا دیگر شکل‌های سازمان که به مسائل زیست‌محیطی حساس هستند، یک فاکتور برانگیزاننده ساکنان است تا احساس کنند آن‌ها نقشی فعال در جامعه ایفا می‌کنند و فعالیتی برای ارتقاء کیفیت مکانی که در آن زندگی می‌کنند انجام دهند، و در نتیجه این امر باعث می‌شود آن‌ها دلبستگی بیشتری به مکان خود پیدا کنند. این دو شرط در مقابل بهزیستی فردی - اجتماعی را ارتقاء می‌دهد که منجر به افزایش کیفیت زندگی ساکنان محله سرخاب تبریز می‌شود.

تقدیر و تشکر

این مقاله از مستخرج از طرح پژوهشی مستقل بوده و بدون حمایت مالی سازمانی انجام شده است. همچنین از تمامی کسانی که در انجام این تحقیق کمک رسانده‌اند نهایت تشکر و قدردانی را داریم.

منابع

- بازیار، احسان؛ احمدوند، مصطفی؛ پیرداده بیرانوند، کبری و صدقاتی، مجید. (۱۴۰۰). حس مکان و رفتار محیط‌زیست‌گرایانه (مورد مطالعه: جامعه میزبان و گردشگران در تفرجگاه چشمه بلقیس شهرستان چرام). *پژوهش‌های روستائی*، ۱۲(۲)، ۳۶۹-۳۵۲.
doi:10.22059/JRUR.2020.300346.1486
- تقوی کلپیر پرویز و خانلو نسیم، آذر، علی. (۱۴۰۲). سنجش تأثیرات اجتماعی گردشگری بر کیفیت زندگی با شیوع Covid-19 در شهر تبریز. *گفت‌مان طراحی شهری مروری بر ادبیات و نظریه‌های معاصر*، ۴(۱)، ۱۵۴-۱۳۵.
<http://udd.modares.ac.ir/article-40-62045-fa.html>
- رحیمی، لیلا؛ بردبار، حدیث؛ علیلو، لیل و واعظی، موسی. (۱۴۰۱). تحلیل مؤلفه‌های تأثیرگذار بر حس اجتماع بافت قدیم و جدید شهر تبریز (نمونه موردی: محله‌های یاغچیان، سرخاب و دوه‌چی). *جغرافیا و آمایش شهری منطقه‌ای*، ۱۲(۴۲)، ۲۶-۱.
- doi:10.22111/GAIJ.2022.38871.2935
- رشیدکلپیر، حجت‌الله؛ حسن زاده، پرستو و اکبری، حسن. (۱۴۰۰). مقایسه دلبستگی مکان، واکنش روانی و بهزیستی اجتماعی در ساکنان منازل شخصی و آپارتمانی شهر رشت. *پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی*، ۱۱(۴۱)، ۷۹-۱۰۲.
- doi.org/10.22034/spr.2021.258850.1599
- زینالی عظیم، علی. (۱۴۰۱). تحلیل دل‌بستگی مکانی در شهر تبریز با به‌کارگیری مقیاس شهرهای هوشمند در دوران بیماری کووید ۱۹. *پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری*، ۱۰(۳)، ۸۰-۶۵.
doi:10.22059/JURBANGEO.2022.342120.1687
- صابری فر، رستم. (۱۴۰۰). بررسی اثر احساس محرومیت بر بهزیستی اجتماعی در بافت‌های ناکارآمد شهری (نمونه موردی شهر مشهد). *مطالعات جامعه‌شناختی شهری*، ۱۱(۳۸)، ۲۶-۱.
doi:10.30495/uss.2021.681582
- فرخ‌نژاد افشار، پویا؛ ملکوتی، سید کاظم؛ راشدی، وحید و اجری، خامسלו مهدی. (۱۴۰۰). بررسی ارتباط دلبستگی مکان و عملکرد اجتماعی در سالمندان. *روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران*، ۲۷(۲)، ۱۹۴-۲۰۳.
doi: 10.32598/ijpcp.27.2.2822.2
- کرمی، اسلام؛ بصیری، مصطفی و زینالی عظیم، علی. (۱۴۰۰). تحلیل دلبستگی به مکان و متغیرهای وابسته به آن در مکان‌های سوم شهری (نمونه موردی: پارک ائل‌گلی تبریز). *پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری*، ۹(۳)، ۷۵۹-۷۳۵.
doi: 10.22059/JURBANGEO.2021.318070.1450
- کریمی، سعید. (۱۳۹۶). رابطه دانش محیط‌زیستی با رفتار محیط‌زیست‌گرایانه دانشجویان کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا: نقش میانجی‌گری نگرش محیط‌زیستی. *آموزش محیط زیست و توسعه پایدار*، ۶(۲)، ۱۴۰-۱۲۷.
dor:20.1001.1.23223057.1396.6.2.10.4
- کریمی، سعید و علی توکلی، فاطمه. (۱۴۰۱). بررسی نقش دانش زیست محیطی در شکل‌گیری رفتار محیط زیست‌گرایانه زنان تسهیلگر روستایی سازمان جهاد کشاورزی استان قم. *روستا و توسعه*، ۲۵(۲)، ۱۱۱-۱۳۲.
doi:10.30490/RVT.2021.352099.1279

- نیسی، مریم، بیژنی، مسعود و فلاح حقیقی، نگین. (۱۳۹۹). مفهوم سازی اجتماعی - شناختی از رفتار زیست‌محیط‌گرایانه دانشجویان در نظام آموزش عالی کشاورزی ایران. *علوم محیطی*، ۱۸(۲)، ۷۶-۵۹. doi:10.29252/ENVS.18.2.59
- هدفی، فرزانه و صرافانی نیک، علی. (۱۴۰۱). مطالعه ارتباط ادراک محیطی و دلبستگی به مکان و اثر آن‌ها بر رفتارهای حامی محیط زیست. *پژوهش‌های جغرافیایی برنامه‌ریزی شهری*، ۱۰(۲)، ۹۳-۱۱۴. doi:10.22059/JURBANGEO.2022.332929.1605
- Bartolo, M.G., Servidio, R., Palermi, A.L., Nappa, M.R., & Costabile, A. (2023). Pro-Environmental Behaviors and Well-Being in Adolescence: The Mediating Role of Place Attachment. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 20, 5759. doi.org/10.3390/ijerph20105759.
- Binder, M., Blankenberg, A. K., & Guardiola, J. (2020). Does it have to be a sacrifice? Different notions of the good life, pro-environmental behavior and their heterogeneous impact on wellbeing. *Ecological Economics*, 167, 106448. doi.org/10.1016/j.ecolecon.2019.106448.
- Capstick, S., Nash, N., Whitmarsh, L., Poortinga, W., Haggard, P., & Brügger, A. (2022). The connection between subjective wellbeing and pro-environmental behaviour: Individual and cross-national characteristics in a seven-country study. *Environmental Science and Policy*, 133, 63-73. doi.org/10.1016/j.envsci.2022.02.025.
- Chaigneau, T., & Schill, C. (2022). Environmental behaviours within ecological and social limits: integrating well-being with behavioural research for sustainability, *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 57, 101201. doi.org/10.1016/j.cosust.2022.101201.
- Clayton, S., & Karazsia, B. T. (2020). Development and validation of a measure of climate change anxiety. *J. Environ. Psychol.* 69, 101434. doi.org/10.1016/j.jenvp.2020.101434.
- Counted, V., Cowden, R.G., & Ramkissoon, H. (2021). Pro-environmental Behavior, Place Attachment, and Human Flourishing: Implications for Post-pandemic Research, Theory, Practice, and Policy. In: *Place and Post-Pandemic Flourishing. SpringerBriefs in Psychology. Springer, Cham*, 79, 93-108. doi.org/10.1007/978-3-030-82580-5_8.
- Daryanto, A., & Song, Z. (2021). A meta-analysis of the relationship between place attachment and pro-environmental behaviour. *Journal of Business Research*, 123, 208-219. doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.09.045.
- Diener, E., Oishi, S., & Tay, L. (2018). Advances in subjective well-being research. *Nat Hum Behav*, 2, 253-260. https://doi.org/10.1038/s41562-018-0307-6.
- Domingues, R.B., de Jesus, S.N., & Ferreira, Ó. (2020). Place attachment, risk perception, and preparedness in a population exposed to coastal hazards: A case study in Faro Beach, southern Portugal. *Int. J. Disaster Risk Reduct*, 60, 102288. doi.org/10.1016/j.ijdrr.2021.102288.
- González PA., Dussailant, F., & Calvo E. (2021). Social and Individual Subjective Wellbeing and Capabilities in Chile. *Front. Psychol*, 11, 628785. doi.org/10.3389/fpsyg.2020.628785.
- Javed, A., & Kour, P. (2022). The role of place attachment in defining a relationship between green awareness, conservation commitment and environmental responsible behavior of university students in India. *Visions for Sustainability*, 19, 267-287. doi.org/10.13135/2384-8677/6900.
- Karunamuni, N., Imayama, I., & Goonetilleke, D. (2020). Pathways to Well-Being: Untangling the Causal Relationships among Biopsychosocial Variables. *Social Science & Medicine*, 272(4). 10:112846. doi.org/10.1016/j.socscimed.2020.112846.
- Kuo, H.M., Su, J.Y., Wang, C.H., Kiatsakared, P., Chen, K.Y. (2021). Place Attachment and Environmentally Responsible Behavior: The Mediating Role of Destination Psychological Ownership. *Sustainability*, 13(12), 1-16. 6809. doi.org/10.3390/su13126809.
- Li, D.; Zhao, L.M.; Ma, S.; Shao, S.; Zhang, L.X. (2019), What influences an individual's pro-environmental behavior? A literature review. *Resour. Conserv. Recycl*, 146, 28-34. doi.org/10.1016/j.resconrec.2019.03.024.
- Mishal, A., Dubey, R., Gupta, O. K., & Luo, Z. (2017). Dynamics of environmental consciousness and green purchase behaviour: an empirical study. *International Journal of Climate Change Strategies and Management*, 9(5), 682-705. doi.org/10.1108/IJCCSM-11-2016-0168.
- Mullenbach, L.E., & Green, G.T. (2018). Can environmental education increase student-athletes' environmental behaviors? *Environmental Education Research*, 24(3), 427-444. doi.org/10.1080/13504622.2016.1241218.
- Song, Z., & Soopramanien, D. (2019). Types of place attachment and pro-environmental behaviors of urban residents in Beijing. *Cities*, 84, 112-120. S0264275117314257. doi.org/10.1016/j.cities.2018.07.012.
- Strömbäck C., Lindkvist, E., & Västfjäll, D. (2023). Individual differences in environmental wellbeing and pro-environmental behaviors explained by self-control. *Front. Psychol*, 14:1088682. doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1088682.

- Su, L., Huang, S. S., & Pearce, J. (2018). How does destination social responsibility contribute to environmentally responsible behaviour? A destination resident perspective. *Journal of Business Research*, 86, 179-189. doi.org/10.1016/j.jbusres.2018.02.011.
- Subramaniam, T., Samdin, Z., Ramachandran, S., & Kunasekaran, P. (2020). The influence of place attachment on pro-environmental behavioural intentions of ecotourists in Taman Negara National Park, Pahang, Malaysia. *Asia-Pacific Journal of Innovation in Hospitality and Tourism*, 9(1), 121-140. <https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/20203529093>.
- Tian, H., & Liu, X. (2022). Pro-Environmental Behavior Research: Theoretical Progress and Future Directions. *Int J Environ Res Public Health*, 19(11), 1-16. 6721. doi.org/10.3390%2Fijerph19116721.
- Welsch, H., & Binder, M., & Blankenberg, A-K. (2021). Green behavior, green self-image, and subjective well-being: Separating affective and cognitive relationships, *Ecological Economics, Elsevier*, 179(C), 1-12. doi.org/10.1016/j.ecolecon.2020.106854.

How to cite this article:

Zeynali Azim, A., Mohammadian, B., Pourakbar, M., Gholizadeh, P., & Akhlaghi, L. (2024). Analysis of the Effect of Environmentalist Behaviors on Individual-Social Well-Being Through the Mediation of Place Attachment in Sorkhab Neighborhood of Tabriz. *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 19(4), 147-160.

ارجا به این مقاله:

زینالی عظیم، علی؛ محمدیان، بهرام؛ پوراکبر، مهدی؛ قلی‌زاده، پویا و اخلاقی، لیدا. (۱۴۰۳). تحلیل اثر رفتارهای محیط‌زیست‌گرایانه بر بهزیستی فردی-اجتماعی با میانجی‌گری دلبستگی به مکان در محله سرخاب تبریز. فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۹(۴)، ۱۴۷-۱۶۰.